

ÇEVİRİ SORUNLARI ve ÇÖZÜM YOLLARI

İsmail Hakkı PASLI

© Copyright 2020

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-710-604-7

Kitap Adı

Çeviri Sorunları ve Çözüm Yolları

Yazar

İsmail Hakkı PASLI

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Sonçağ Matbaacılık

Bisac Code

FOR000000

DOI

10.37609/akya.1050

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Yüzyıllar boyu farklı diller konuşan insanlar, birbirleri ile haberleşmede birincil olarak çeviriden yararlanmalarına rağmen, dilbilimin önemli bir dalı olan bu uğraşa gereken önem ancak yüzyılımızın ikinci yarısından sonra verilmeye başlanmıştır. Çeviri-bilim kendi özel alanına bu dönemde ulaşmış ve günümüzde gözle görülür bir artışla, bu alanda yeni yayınlar çevirmenlerin istifadesine sunulmaya başlanmıştır. Türkiye’de çeviri çalışmaları Osmanlı dönemindeki “Çeviri Odaları”na kadar uzanmasına rağmen, üniversitelerdeki akademik çeviri çalışmaları 1980’li yıllara denk gelmektedir. İlk defa olarak bu dönemde İngilizce Mütercim Tercümanlık Bölümleri kurulmuş ve bugünkü çalışmalara temel oluşturulmuştur. Diğer taraftan, Çeviri alanında, ülkemizde birçok çalışma yapılmasına rağmen, bu alanla ilgilenen çevirmenlerin karşılaşabileceği problemlere ilişkin yayınların varlığı yok denecek kadar azdır.

Çeviri/tercüme alanında faaliyet gösterip, herhangi bir konuda problem yaşayanlar, kimden nasıl yardım alacağı konusunda da sıkıntı yaşamakta ve özellikle resmi olarak yasal bir rehberin varlığına ve desteğine ihtiyaç duymaktadırlar. Her meslekte olduğu gibi çeviride ve çevirmenlikte de bir takım sorunların olması doğaldır ve normaldir. Esas problem, çeviriden ve çevirmenlerin bizzat kendisinden kaynaklanan sorunların aşılması için çözüm üretilmemesi ve çözüm yolu aranması konusunda yaşanan sıkıntılardır. Ülkemizde bu tür problemlerin varlığı ve giderek artan sorunların üstesinden gelme gayesiyle, çevirmenler ve çeviri büroları kendi bünyelerinde olmak üzere çözüm bulmak için yasal birtakım faaliyetlerde bulunmaktadır. Son yıllarda TBMM nezdinde çeviri, çeviri büroları, çevirmenlik mesleği, tercümanlık

başlıklarında olmak üzere bir takım çalışmaların yapılmaya çalışılması bunun en büyük göstergesidir. Çevirmenlik/tercümanlık mesleği ile ilgili olmak üzere bu çalışmamızda, “Çeviri Problemleri ve Çözüm Yolları” ana başlığı altında, çevirmenlerin karşılaşılabileceği problemleri elden geldiğince araştırıp çözüm yolları göstermeye çalıştık. Ele aldığımız sorunları dört başlıkta toplayıp değerlendirmeye ve bazı çözümler ve tavsiyeler oluşturmaya çalıştık. Bu çözüm önerilerinin kişisel değil fakat genel kabul görmüş değerlendirmeler ışığında yapılmasına özen gösterdik. Çeviriye ilgi duyan, özellikle yeni çevirmenlerimizin bu eserden faydalanmalarını ve ideal çeviri yapabilmelerini temenni ederiz.

İsmail Hakkı PASLI

Kocaeli, 2020

KISALTMALAR

- a.g.e : adı geçen eser
Bkz. : bakınız
APA : *American Psychological Association*
MT : Machine Translation
TDK : Türk Dil Kurumu
TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi
MTH : Microsoft Translator Hub

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
------------	---

I. BÖLÜM

1.Dil, Dilbilim ve Çeviri	3
1.1.Mütercim, tercüman ve çevirmen	6
1.2.Çevirinin önemi ve günümüzdeki yeri	8
1.3.Çevirmen ve çeviri ilişkisi	10

II. BÖLÜM

2.İdeal Bir Çevirmenin Temel Özellikleri.....	13
2.1.Sorunları tanımak.....	13
2.2.Konuya hâkim olmak.....	15
2.3.Yeterli kaynağa sahip olmak.....	20
2.4.Objektif değerlendirme yapmak.....	20
2.5.Çeviriye ilgi duymak.....	21
2.6.İyi bir okuyucu olmak.....	21
2.7.İki kültür hakkında yeterli bilgiye sahip olmak.....	23
2.8.Güncel olmak.....	26
2.9.Çevirmene tavsiyeler.....	28

III. BÖLÜM

3.Çevirmenden Kaynaklanan Sorunlar.....	31
3.1.Bilgi birikimi eksikliği.....	31
3.2.Erek dilde hatalı kelime seçimi:	34
3.2.1.Kelime karşılıklarına önyargılı yaklaşım	34
3.2.2.Güncel olmayan kelime seçimi	36
3.2.3.Uzman olunmayan branşlarda çeviri yapmak	36

3.2.3.1. Üst branş, alt Branş	37
3.3. Çevirmenin sağlık sorunları	38
3.4. Çevirmenin çeşitli beklentileri	39
3.5. Çevirmenin uygulama hataları	40
3.5.1. Aceleci olmak	41
3.5.2. İlave yapmak	42
3.5.3. Eksiltme yapmak	43
3.5.4. Belli bir sıra takip etmemek	43
3.5.5. Kelime karşılıklarını satır aralarına yazmak	44
3.5.6. Kaynak metin biçemine dikkat etmemek	45

IV. BÖLÜM

4. Çevrilen Metinden Kaynaklanan Sorunlar	47
4.1. Çeviri Yöntemleri	47
4.1.1. Yazınsal Çeviriler	47
4.1.1.1. Kelimesi kelimesine çeviri	48
4.1.1.2. Bilgisayar destekli çeviri	49
4.1.1.3. Şiir çevirisi	57
4.1.1.3.1. Şiir çevirmeninin sezgisel rolü	58
4.1.1.3.2. Şiirin teknik özellikleri	58
4.1.1.3.3. Şiirde çevrilmezlik sorunu	60
4.1.1.3.4. Şiir çevirmeninin özellikleri	61
4.1.1.4. Teknik ve bilimsel metin çevirisi	62
4.1.1.5. Tiyatro (Oyun) çevirisi	65
4.1.1.6. Edebi metin çevirisi	68
4.1.1.7. Ticari metin çevirisi	69
4.1.1.8. Tıbbi çeviri	69
4.1.1.9. Noter tasdikli çeviri	69
4.1.1.10. Hukuki çeviri	71
4.1.2. Sözsöz çeviriler	74
4.1.2.1. Ardıl ve simultane çeviri	74

4.1.2.2.Sinema dublajı	75
4.1.2.3. Konferans tercümanlığı.....	77

V. BÖLÜM

5.Erek / Kaynak Dilden Kaynaklanan Sorunlar	81
5.1.Dilbilgisel sorunlar	81
5.2.Metin hakkında yeterli kaynağın bulunmayışı	85
5.3.Erek / Kaynak dilde kullanılan karmaşık yapılar	86
5.4.Eşdeğerlik sorunu	87
5.5.Bilgi yitimi	91

VI. BÖLÜM

6. Redaksiyon, Copy / Proof Editing ve Editör	95
6.1 Redaksiyon	95
6.2 Copy Editing	96
6.2.1 Copy editing süreci	99
6.3. Proof editing süreci	101
6.4.Editör.....	103
6.4.1.Editörde bulunması gereken özellikler	104

VII. BÖLÜM

7.Ortamdan Kaynaklanan Sorunlar	109
7.1 Ortam sorunları.....	109
Son değerlendirme	113
Kaynaklar.....	115

KAYNAKLAR

- AKBULUT Bahanur, **İdeal Konser Salonu Akustik Tasarım Yaklaşımları**, (Yayınlanmamış Lisans Bitirme Projesi)”, Kocaeli 2013
- AKSAN Doğan, **Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim**, TDK Yayınları Ankara, 1995
- ATEŞMAN Ender, “Kültürel Farklardan Kaynaklanan Çeviri Sorunları ve Çözüm Önerileri”, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 18 i Sayı: 2, Ankara, 2001
- BOZER, A.D, **Yazın Çevirisinde Karşılaşılan Bazı Sorunlar**, Frankofoni, 1991
- Cambridge Encyclopedia of Language**, Cambridge Uni. Press, 1997
- CARY Edmond, **Çeviri Nasıl Yapılmalı**, İnsan Yay. İstanbul, 1995
- DEMİREL Serkan - Muzaffer Kaya, “Şiir Çevirilerinde Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri” Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/10 Fall 2013, p. 251-264
- DEMİR Nurettin, Dilbilim, [https://docs.google.com/viewer?embedded=true&url= http://www.dilbilimi.net/ndemir_dilbilim.pdf](https://docs.google.com/viewer?embedded=true&url=http://www.dilbilimi.net/ndemir_dilbilim.pdf)
- ERSOY Hüseyin; Odacıoğlu M. Cem; “Türkiye’de Serbest Çevirmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar, Bu Sorunların Etkileri ve Öneriler”, Electronic Turkish Studies, Vol. 9 Issue 6, p367-378. 12p.Spring 2014
- GENÇTAN Engin, **Psikodinamik Psikiatri ve Normaldışı Davranışlar**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1995
- Grolier Academic Encyclopedia , “Translation Theory”, vol:2, Grolier International Inc., 1986
- KOCAMAN Ahmet, Aksoy Ziya ve Boztaş İsmail, **İngilizce Çeviri Kılavuzu**, Hacettepe TAŞ, Ankara, 2008
- KÖKNEL Özcan, **Kaygıdan Mutluluğa Kişilik**, Altın Kitaplar Yay. İstanbul, 1985
- KUTSAL, Yeşim Gökçe, “Editörün Katkı ve Sorumlulukları”,Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık, uvt.ulakbim.gov.tr/tip/sempozyum9/tumkitap.pdf, 2006
- KÜÇÜKYAĞCI Nazmi – Avcı Burcu, “Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği”, T.C Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı Araştırma Raporu, Ekim 2011
- LADRIMAL J.R, **Traduction et Connotaion**, Dilbilim V, 1980
- MUSAOĞLU Mehman, “Türkçede Çeviri ve Aktarma”, Ankara Üniversitesi, bilig, Kış 2003, S: 24, s.2
- NALCIOĞLU, Ahmet Uüğür, “Edebi Eserlerde Çeviri Sorunları” Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Journal of Social Sciences Sayı/Number 55, Aralık/December 2015, 1-9

- ÖZDEMİR Nutku, **Oyun Çevirilerinde Konuşma Dilinin Önemi**, Türk Dili Çeviri Sorunları Özel Sayısı, 1978
- ÖZER Sevinç, **Çeviri Kuramı ve Çevirinin Bilimselleşmesi Üzerine bir Deneme**, Frankofoni, 1991
- PASLI, İsmail Hakkı, **Büyük Çeviri Sözlüğü**, KÜV Kocaeli Üniversitesi Vakfı Yayınları, Kocaeli 2016
- POTTER Simeon, **Our Language**, Penguin Books, 1964
- PYM Anthony, "Text and risk in translation", Intercultural Studies Group Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, Spain, Version 2.0. November 2010
- SARI İsa, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Ders Notları / www.isa-sari.com
- SARIKAYA Muammer, "el-CÂHİZ'DAN es-SAFEDÎ'YE ÇEVİRİ TEO-RİSİ", bilimname III, 2003/3, 133-151
- SAVORY Theodore, **Tercüme Sanatı**, M.E.B. Yay., 1961
- SUNEL Hamit, "Çeviri ve Bir Çevirinin Düşündürdükleri", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, S:3, ss. 153 – 168, 1968
- Tömer Çeviri Dergisi**, S:3, A.Ü Bursa şubesi, 1994
- <http://www.ceviriblog.com/2016/03/29/akademisyen-gozunden-ceviri-ve-cevirmenlik-ogr-gor-dr-baris-emre-alkim/>
- TUNALI Gülfen, "Çevirmen Kimlikleri: Tarihsel, Dizgeci ve Eleştirel Bir Yaklaşım", Dokuz Eylül Üniversitesi Mütercim Tercümanlık ABD, 2006
- VARDAR Berke, "Dilbilim Açısından Çeviri", Türk Dili, Çeviri Sorunları Özel Sayısı, TDK Yay., S:322, Temmuz 1978
- YILDIZ, Şerife, "Çeviride Eşdeğerlik Ve Çeviri Kuramları Bağlamında Karşılaştırmalı Bir Çalışma", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler dergisi, 2004
- Web Adresleri:*
- <http://www.bilimbilmek.com/tr/ingilizce-den-turkce-ye-ceviri-yapan-programlar-ve-insan-cevirisi-karsilastirmasi.html>
- <http://www.gizemtercume.com/content/view/41/36/lang,turkish/index.html>
- <http://www.apastyle.org/llt.msu.edu/guidelines/copyeditingguidelines>
- https://www.myk.gov.tr/images/articles/editor/2013/300113/CEVIRI-MEN_Seviye_6_UMS.pdf
- <http://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/edit>
- uvt.ulakbim.gov.tr/tip/sempozyum9/tumkitap.pdf
- <https://www.fluentu.com/blog/english/tr/anadiliniz-gibi-ngilizce-konuabilmeniz-iin-20-nemli-ngilizce-deyim/>

<https://core.ac.uk/download/pdf/14524579.pdf>
<http://www.bing.com/translator>
<http://ueam.metu.edu.tr/intihal>
<http://education.indiana.edu/~frick/plagiarism>
<https://www.quetext.com/search>
<https://www.plagscan.com/plagiarism-check/>
<http://www.plagiarism.org/article/what-is-plagiarism>
http://turnitin.com/en_us
<http://ueam.metu.edu.tr/>
<https://www.microsoft.com/en-us/translator/business/machine-translation/#whatmachine>